

Folketingets Social- og Indenrigsudvalg

Holmens Kanal 22
1060 København K
Telefon 33 92 93 00
sim@sim.dk
www.sim.dk

Sagsnr.
2016 - 6187

Doknr.
387622

Dato
23-09-2016

Folketingets Social- og Indenrigsudvalg har d. 26. august 2016 stillet følgende spørgsmål nr. 365 (alm. del) til social- og indenrigsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Adsbøl (DF).

Spørgsmål nr. 365:

"Vil ministeren kommentere artiklen "Tvinges til lang skoledag: Frygter Anna vil skade sig selv" bragt på tv2oj.dk den 24. august 2016 og samtidig redegøre for sin holdning til problemstillingen, at en svært handicappet pige ifølge en afgørelse fra Århus Kommune med henvisning til inklusionsloven tvinges til at blive i sin skoles SFO til kl. 16.00 imod forældrenes vurdering om, hvad der er bedst for deres datter?"

Svar:

Artiklen handler om en familie, som er bekymret for deres handicappede datter, fordi kommunen ifølge artiklen og med henvisning til inklusionsloven har besluttet, at pigen skal være længere tid i skole/SFO end før. Reglerne om inklusion hører under Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, hvilket jeg vender tilbage til nedenfor.

Indledningsvist vil jeg gerne slå fast, at det er et klart kommunalt ansvar at sikre, at børn med handicap og deres familier får den hjælp og støtte, de har brug for, ud fra en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns ressourcer og behov.

Indsatsen skal selvfølgelig ligge inden for rammerne af lovgivningen, uanset om hjælpen gives efter den sociale lovgivning, efter Undervisningsministeriets regler eller efter andre regelsæt. Kommunen har samtidig pligt til at sikre, at hjælpen er sammenhængende og koordineret, også selv om tilrettelæggelsen af hjælpen involverer forskellige forvaltningsgrene i kommunen.

Den problemstilling, som beskrives i artiklen, handler om, hvilke krav kommunen kan stille til, at et barn har lange dage i skolen eller – som i det konkrete tilfælde – i SFO.

Disse forhold reguleres i Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings regelsæt. Jeg har derfor fået en beskrivelse af den del af Undervisningsministeriets regelsæt, som handler om undervisningstid, fritidsordninger mv – også for børn med behov for særlig støtte, herunder børn med handicap.

Den samlede redegørelse er vedlagt som bilag til dette svar, men her gengives de dele, som jeg mener, har den største relevans for netop den problemstilling, der rejses i artiklen:

"Undervisningstid: Med reformen af folkeskolen har alle elever i folkeskolen og herunder også elever, der får specialundervisning, fået udvidet undervisningstiden.

Efter reglerne om undervisningstidens samlede længde skal elever i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin på et skoleår have mindst 1.200 timer, eleverne på 4.-6. klassetrin skal have mindst 1.320 timer, og eleverne på 7.-9. klassetrin skal have 1.400 timer.

<..>

Undervisningstidens samlede længde må for ingen elever overstige 1.400 timer om året, svarende til gennemsnitligt 35 timer om ugen eller 7 timer om dagen.

Elever med særlige behov og den længere skoledag: Folkeskolereformen har givet kommuner og skoler øgede muligheder for at tilpasse undervisningen til elevernes forskellige behov.

Tiden til den understøttende undervisning og tid til mere bevægelse giver både almenne folkeskoler og specialskoler øgede muligheder for fx at arbejde med elevernes sociale kompetencer og for at imødegå elevers udtrætning som følge af handicap ved fx at bruge tiden til den understøttende undervisning og tiden til bevægelse til fysisk træning, afslapning og egentlig hvile.

<..>

Mulighed for nedsættelse af undervisningstiden: Folkeskolelovgivningen har hverken før eller efter folkeskolereformen og lovændringen om inklusion af elever i almenundervisningen indeholdt en generel mulighed for at nedsætte undervisningstiden for elever med særlige behov i den almene undervisning eller i specialskoler og specialklasser.

I forbindelse med folkeskolereformen blev der indført en ny bestemmelse i folkeskolelovens § 16 b, hvorefter kommunalbestyrelsen, for så vidt angår den understøttende undervisning, kan godkende at fravige reglerne om en mindste varighed af undervisningstiden. Denne mulighed for fravigelse har til hensigt at understøtte elevernes faglige udvikling og give mulighed for større undervisningsdifferentiering for bestemte klasser ved hjælp af ekstra personale i klassen.

Der er ikke en generel hjemmel i folkeskolelovgivningen til at fritage en elev fra et helt fag eller fra undervisningen i folkeskolen, medmindre eleven får specialundervisning jf. nedenfor.

<...>

Elever, der får specialundervisning: Det følger af bekendtgørelsen om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, at undervisningstiden med forældrenes tilslutning kan nedsættes, hvis elevens helbred ifølge lægeerklæring ikke tillader gennemførelse af fuld undervisning. Det omfatter elever, der får specialundervisning i specialskoler og specialklasser eller får støtte i almenundervisningen i mindst 9 ugentlige timer.

Elever, der får specialundervisning, vil også kunne fritages for fag – dog ikke dansk og matematik. Hvis en elev fritages for et fag, skal der gives anden undervisning i stedet.

<...>

Fritidsordninger og fritidstilbud: Fritidshjem er et tilbud til børn i skolealderen. Det er kommunalbestyrelsens opgave at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser i fritidshjem.

<..>

Det følger af både lovgivningen på folkeskoleområdet og for fritidstilbud, at optagelse i en skolefritidsordning eller i et fritidstilbud er frivillig.

Der er ikke i forbindelse med inklusionsloven sket ændringer i lovgivningen i forhold til skolefritidsordninger og fritidstilbud.

<...>”

Som det fremgår af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling redegørelse, følger det både af lovgivningen på folkeskoleområdet og for fritidstilbud, at optagelse i en skolefritidsordning eller i et fritidstilbud er frivillig. Dette er der ikke blevet ændret på efter, at folkeskoleloven er blevet revideret som konsekvens af vedtagelsen af lovforslaget om inklusion af elever i den almindelige undervisning (inklusionsloven).

Omvendt indeholder folkeskoleloven, som jeg læser det, ret klare retningslinjer for selve skoledagens længde og for mulighederne for nedsættelse af undervisningstiden – også for børn og unge med behov for særlig støtte. Folkeskolelovgivningen fastlægger også rammerne for den hjælp og støtte, børn med særlige behov skal have i skolen, så skoletilbuddet bliver tilpasset det enkelte barns ressourcer og behov. Da disse forhold hører under Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings ressortområde, er det helt naturligt, at de reguleres i dette ministeriums lovgivning.

En stor del af barnets og familiens behov for hjælp og støtte i hverdagen uden for skoletid vil til gengæld skulle gives efter serviceloven, som jo hører under mit eget ministerområde. Det gælder også hjælp efter servicelovens § 42, som nævnes i artiklen. Efter denne bestemmelse skal kommunerne yde hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste til forældre, der forsørger og passer et barn med betydelig og varigt nedsat funktionsevne, hvis det er en nødvendig konsekvens af den nedsatte funktionsevne, at barnet passes i hjemmet af mor eller far.

Af vejledningen til bestemmelsen fremgår det, at der kan ydes hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste, selv om barnet eller den unge er i dagtilbud eller skole nogle timer om dagen eller om ugen. Det kan f.eks. være, fordi barnet hurtigt bliver træt og derfor ikke kan være i dagtilbuddet en hel dag, eller hvor det må vurderes fra dag til dag, om barnet kan være i dagtilbud eller skole på grund af sygdom eller smerte.

Der er altså ingen krav i serviceloven om, hvor lang tid et barn med handicap skal gå i skole eller i SFO, for at forældrene kan få hjælp til dækning af tabt arbejdsfortjeneste eller anden støtte efter serviceloven. Tværtimod skal afgørelser om hjælp til børn med handicap efter serviceloven altid træffes ud fra en konkret og individuel vurdering af det enkelte barns og families behov og ressourcer.

I den samlede vurdering af barnets behov og ressourcer bør indgå overvejelser om, hvilken betydning funktionsnedsættelsen har for barnets eller den unges deltagelse i undervisning og fritidstilbud. Da den sociale lovgivning som nævnt ikke indeholder retningslinjer for fastlæggelse af skoledagens længde, bør vurderingen heraf ske i tæt dialog med skoleforvaltningen.

Det er således, også i sager om hjælp og støtte til børn med handicap, den enkelte kommunes ansvar at sikre, at enhver afgørelse er velbegrundet og baseret på et veloplyst og fyldestgørende grundlag – også selv om der er tale om afgørelser, der involverer forskellige forvaltningsgrene i kommunen.

Med venlig hilsen
Karen Ellemann

Bilag:

Bilag 1: Bidrag fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

BILAG 1: Bidrag fra Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling

En redegørelse for den i forhold til besvarelsen relevante lovgivning på folkeskoleområdet.

Generelt

Efter folkeskolelovgivningen er det kommunens ansvar at tilbyde alle elever et fyldestgørende undervisningstilbud, hvis de ønskes optaget i folkeskolen.

Folkeskolelovens udgangspunkt er, at der gælder de samme regler for folkeskolens almen- og specialundervisning i forhold til bl.a. fag og undervisningstid.

Undervisningspligten medfører pligt til at deltage i undervisningen i folkeskolens grundskole eller i en undervisning, der står mål hermed.

Det følger af både lovgivningen på folkeskoleområdet og for fritidstilbud, at optagelse i en skolefritidsordning eller i et fritidstilbud er frivillig.

Undervisningstid

Med reformen af folkeskolen har alle elever i folkeskolen og herunder også elever, der får specialundervisning, fået udvidet undervisningstiden.

Efter reglerne om undervisningstidens samlede længde skal elever i børnehaveklassen og på 1.-3. klassetrin på et skoleår have mindst 1.200 timer, eleverne på 4.-6. klassetrin skal have mindst 1.320 timer, og eleverne på 7.-9. klassetrin skal have 1.400 timer.

Det svarer til gennemsnitligt henholdsvis 30, 33 og 35 timer om ugen – eller henholdsvis 6, 6,6 og 7 timer om dagen svarende til skoledage fra kl. 8.00-14.00, kl. ca. 8.00-14.30 og kl. 8.00-15.00, hvis alle skoledage er lige lange. Undervisningstidens samlede længde består af tre elementer: Undervisning i fagene, understøttende undervisning og pauser.

Undervisningstidens samlede længde må for ingen elever overstige 1.400 timer om året, svarende til gennemsnitligt 35 timer om ugen eller 7 timer om dagen.

Elever med særlige behov og den længere skoledag

Folkeskolereformen har givet kommuner og skoler øgede muligheder for at tilpasse undervisningen til elevernes forskellige behov.

Tiden til den understøttende undervisning og tid til mere bevægelse giver både almene folkeskoler og specialskoler øgede muligheder for fx at arbejde med elevernes sociale kompetencer og for at imødegå elevens udtrætning som følge af handicap ved fx at bruge tiden til den understøttende undervisning og tiden til bevægelse til fysisk træning, afslapning og egentlig hvile.

Det øgede samarbejde mellem lærere og pædagoger skal også medvirke til, at skolerne kan tilbyde alle elever en skoledag, der kan imødekomme deres forskellige behov.

Mulighed for nedsættelse af undervisningstiden

Folkeskolelovgivningen har hverken før eller efter folkeskolereformen og lovændringen om inklusion af elever i almenundervisningen indeholdt en generel mulighed for at nedsætte undervisningstiden for elever med særlige behov i den almene undervisning eller i specialskoler og specialklasser.

I forbindelse med folkeskolereformen blev der indført en ny bestemmelse i folkeskolelovens § 16 b, hvorefter kommunalbestyrelsen, for så vidt angår den understøttende undervisning, kan godkende at fravige reglerne om en mindste varighed af undervisningstiden

Denne mulighed for fravigelse har til hensigt at understøtte elevernes faglige udvikling og give mulighed for større undervisningsdifferentiering for bestemte klasser ved hjælp af ekstra personale i klassen.

Mulighed for nedsættelse af undervisningstiden for enkeltelever

Der er ikke en generel hjemmel i folkeskolelovgivningen til at fritage en elev fra et helt fag eller fra undervisningen i folkeskolen, medmindre eleven får specialundervisning jf. nedfor. Manglende undervisning og fritagelse for en obligatorisk prøve i folkeskolen kan betyde, at eleven mister sit retskrav på optagelse på en ungdomsuddannelse.

Med folkeskolereformen er der givet mulighed for, at skolelederen kan tillade, at en elev i begrænset omfang opfylder sin undervisningspligt ved at deltage i undervisning i en kommunal eller statslig støttet musikskole eller ved eliteidrætsudøvelse i en idrætsforening.

Elever, der får specialundervisning

Det følger af bekendtgørelsen om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, at undervisningstiden med forældrenes tilslutning kan nedsættes, hvis elevens helbred ifølge lægeerklæring ikke tillader gennemførelse af fuld undervisning. Det omfatter elever, der får specialundervisning i specialskoler og specialklasser eller får støtte i almenundervisningen i mindst 9 ugentlige timer.

Elever, der får specialundervisning, vil også kunne fritages for fag – dog ikke dansk og matematik. Hvis en elev fritages for et fag, skal der gives anden undervisning i stedet.

Sygeundervisning

Sygdom er lovligt forfald. Sygdom kan være kronisk og/eller strække sig over en længere periode, hvor eleven ikke er i stand til at deltage i hele skoledagen. Er der tvivl om, hvorvidt eleven på grund af sygdom eller lignende er forhindret i at deltage i almindelig skolegang, kan skolens leder forlange en udtalelse herom fra den kommunale sundhedstjeneste, eventuelt en lægeerklæring.

Ved sygdom, og herunder kortvarig sygdom, skal skolen iværksætte sygeundervisning i det omfang, det er nødvendigt. Der ligger et væsentligt skøn i reglerne om sygeundervisning i forhold til om og i givet fald, hvor meget sygeundervisning der skal iværksættes. Derfor vil der i praksis være enkelte elever, der på grund af sygdom har en kortere skoledag.

Lov om inklusion af elever i den almindelige undervisning (ændring af folkeskoleloven)

Ændringen af folkeskoleloven (lov nr. 379 af 28. april 2012) blev vedtaget af et bredt flertal i Folketinget med det formål, at flere elever med særlige behov skal kunne indgå i den almene undervisning i folkeskolen. Lovændringen ændrede afgrænsningen af specialundervisning til kun at omfatte undervisning i specialskoler og specialklasser og støtte i almenklassen i mindst ni ugentlige timer.

Lovændringen har ved den nye afgrænsning af omfanget af støttetimer givet kommuner og skoler mulighed for større fleksibilitet i forbindelse med tilrettelæggelsen og tilpasningen af støtten til elever med særlige behov.

Lovændringen betyder, at skolen skal imødekomme elevernes særlige behov gennem tilrettelæggelsen af almenundervisningen. Det fremgår af forarbejderne til lovændringen, at for at understøtte, at elevens udvikling og læring i videst mulig omfang finder sted i almenundervisningen, kan der anvendes undervisningsdifferentiering, holddannelse og supplerende undervisning, og der kan efter kommunens afgørelse anvendes tolærerordninger og undervisningsassistenter.

Det følger endvidere af lovændringen (§ 3a), at elever, der har brug for støtte, og som ikke alene kan understøttes af undervisningsdifferentiering og holddannelse, skal tilbydes supplerende undervisning eller anden faglig støtte.

Lovændringen har ikke ændret på, at elever med omfattende behov for støtte fortsat skal have den fornødne støtte i en specialskole eller specialklasse.

Lovændringen skal understøtte en politisk målsætning om, at flere elever skal modtage undervisning inden for den almindelige folkeskole med den nødvendige støtte og tilpasning.

Fritidsordninger og fritidstilbud

Fritidshjem er et tilbud til børn i skolealderen. Det er kommunalbestyrelsens opgave at sørge for, at der er det nødvendige antal pladser i fritidshjem. Det nødvendige antal pladser vurderes i forhold til øvrige tilbud, der indholdsmæssigt kan dække behovet for pladser, eksempelvis skolefritidsordninger (SFO'er) efter folkeskoleloven.

Der er ikke i forbindelse med inklusionsloven sket ændringer i lovgivningen i forhold til skolefritidsordninger og fritidstilbud.

De fysiske, psykiske og æstetiske rammer i fritidshjem skal understøtte børnenes trivsel, udvikling og læring, og fritidshjemmene skal indeholde såvel pædagogisk tilrettelagte aktiviteter såvel som børnenes selvvalgte aktiviteter.

Der skal i fritidshjem være opmærksomhed på de børn, der i en kortere eller længere periode har brug for en særlig voksenindsats.

Både skolefritidsordninger og fritidshjem skal tilbyde børn med særlige behov den nødvendige støtte, for at de kan deltage i fritidstilbuddet, hvis de ønskes optaget.